АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Інститути безпосередньої демократії в Україні»

Розробники:
Кравченко В.В., кандидат юридичних наук, професор, професор кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права
Лебідь Т.І., доктор філософії в галузі права, доцент кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права

Спеціальність: D 8 Право
Освітній рівень: II (магістр)
Категорія дисципліни: вибіркова
Кількість кредитів: 3
Рік підготовки: I (II семестр програми)

Мета навчальної дисципліни полягає у формуванні у здобувачів вищої освіти системного розуміння конституційно-правової природи безпосередньої демократії, принципів народовладдя, правових форм прямого волевиявлення громадян та механізмів реалізації політичних прав у системі публічної влади. Зміст дисципліни орієнтований на поглиблене опанування правових засад функціонування виборів, всеукраїнського референдуму, місцевих форм демократії, громадських ініціатив, електронних петицій, публічних консультацій та цифрових інструментів громадянської участі.

Вивчення дисципліни передбачає формування здатності застосовувати конституційно-правові норми під час вирішення складних правових ситуацій, здійснювати аналіз законодавства та судової практики, виявляти нормативні суперечності, визначати правові механізми захисту політичних прав, формулювати юридично обґрунтовані висновки, розробляти пропозиції щодо вдосконалення нормативного регулювання. Окремий напрям становить дослідження європейських стандартів демократичної участі, практики Європейського суду з прав людини, процесів цифровізації народовладдя та перспектив розвитку механізмів громадянської участі в Україні.

Очікувані результати навчання

Після опанування навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен досягти таких програмних результатів навчання:

РН 1. Оцінювати природу та характер суспільних процесів і явищ, і виявляти розуміння меж та механізмів їх правового регулювання.

РН 2. Співвідносити сучасну систему цивілізаційних цінностей з правовими цінностями, принципами та професійними етичними стандартами.

РН 3. Проводити збір, інтегрований аналіз та узагальнення матеріалів з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, цифрові, статистичні, тестові та інші, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження.

РН 4. Здійснювати презентацію свого дослідження з правової теми, застосовуючи першоджерела та прийоми правової інтерпретації складних комплексних проблем, що постають з цього дослідження, аргументувати висновки.

РН 6. Обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи.

РН 7. Дискутувати зі складних правових проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання.

РН 8. Оцінювати достовірність інформації та надійність джерел, ефективно опрацьовувати та використовувати інформацію для проведення наукових досліджень та практичної діяльності.

РН 10. Аналізувати взаємодію міжнародного права та міжнародно-правових систем з правовою системою України на основі усвідомлення основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування права.

РН 11. Використовувати передові знання і методики у процесі правотворення та правозастосування інститутів публічного та приватного права і кримінальної юстиції.

РН 14. Обґрунтовувати правову позицію на різних стадіях правозастосування.

РН 16. Брати продуктивну участь у розробці проектів нормативно-правових актів, обґрунтовувати суспільну обумовленість їх прийняття, прогнозувати результати їх впливу на соціально-трудові та інші правовідносини.

Загальна характеристика навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна **«Інститути безпосередньої демократії в Україні»** належить до вибіркових спеціальних компонентів професійної підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю D8 «Право». Дисципліна охоплює теоретико-правові, конституційні та організаційно-процедурні аспекти реалізації безпосереднього народовладдя, правові механізми участі громадян у здійсненні державної влади та місцевого самоврядування.

Предметне поле дисципліни охоплює поняття, принципи та систему інститутів безпосередньої демократії, конституційно-правові гарантії політичних прав, співвідношення безпосередньої та представницької демократії, правове регулювання виборів і всеукраїнського референдуму, місцеві форми демократії, громадські ініціативи, електронні петиції, публічні консультації та цифрові механізми громадянської участі.

У процесі навчання здобувачі опановують методику правового аналізу нормативно-правових актів, судових рішень та доктринальних джерел, здійснюють правову кваліфікацію проблемних ситуацій, проводять порівняльно-правові дослідження, формулюють правові позиції, готують юридичні висновки та проєкти нормативно-правових актів. Окрема увага приділяється правовим позиціям Конституційного Суду України, Верховного Суду, практиці Європейського суду з прав людини, європейським стандартам демократичної участі та сучасним тенденціям цифрової трансформації механізмів народовладдя.

Змістовий модуль 1. Теоретико-конституційні засади безпосереднього народовладдя

Модуль присвячений дослідженню поняття, юридичної природи, принципів та системи інститутів безпосередньої демократії. Розглядаються конституційні засади народовладдя, гарантії реалізації політичних прав громадян, основні форми безпосереднього волевиявлення, правові межі громадянської участі та співвідношення безпосередньої і представницької демократії. Особлива увага приділяється визначенню місця інститутів безпосередньої демократії у механізмі здійснення публічної влади.

Змістовий модуль 2. Вибори, референдум та місцеві форми безпосередньої демократії

Модуль охоплює конституційно-правові та законодавчі засади виборчого права і виборчого процесу, порядок організації та проведення всеукраїнського референдуму, правовий статус суб'єктів відповідних процедур, юридичні наслідки народного волевиявлення та механізми судового захисту політичних прав. Окремий напрям становлять місцеві форми демократії: місцева ініціатива, громадські слухання, загальні збори громадян, громадський бюджет, консультаційні та інші механізми участі територіальних громад у вирішенні питань місцевого значення.

Змістовий модуль 3. Сучасні механізми громадянської участі та напрями розвитку безпосередньої демократії

Модуль спрямований на дослідження електронної демократії та цифрових механізмів безпосередньої участі громадян. Аналізуються електронні петиції, електронні консультації, цифрові платформи участі, громадські ініціативи, механізми електронної ідентифікації, інформаційна безпека та захист персональних даних. Вивчаються європейські стандарти демократичної участі, практика Європейського суду з прав людини, напрями адаптації українського законодавства до європейських вимог, проблемні питання нормативного регулювання та перспективи розвитку інститутів безпосередньої демократії в умовах цифрової трансформації й післявоєнного відновлення України.